

*'Diner met Gabrielle d'Estrées, 2016, collage op Ipad',
© Maarten Loopmans*

GEOGRAFIE VAN SEKSUALITEIT: SEXY GEOGRAFIE?

U daar, AGORA-lezer, die nog twijfelt of u dit artikel wel zou gaan lezen. Ik weet het, u heeft niet veel tijd, en bovendien weet u wel beter. het is niet omdat er seks in de titel staat, dat u hier iets over seks gaat lezen. Wel, dat klopt, maar laat dat u vooral niet tegenhouden om alsnog verder te lezen. U bent nu tenslotte al tot hier geraakt. Ik kan u bovendien beloven dat u na het lezen van de volgende 1200-tal woorden weet of het de moeite is om een 518 pagina's dik boek aan te vatten. Zo niet, dan heeft u dankzij dit artikel toch flink wat tijd bespaard.

'The Routledge Companion to Geographies of Sex and Sexualities', onder redactie van Gavin Brown en Kath Browne, vat twee decennia aan geografisch onderzoek naar seksualiteit samen. Wie hier niet mee vertrouwd is, krijgt in één boek een handig overzicht van 'actuele en toekomstige' studies binnen deze subdiscipline van geografie, maar wordt ook ingewijd in de theorieën waarin dit veld haar oorsprong heeft (zoals feminisme, queer theory en de cultural turn). Er komen bovendien een heel aantal 'klassiekere' thema's aan bod (vaak in een nieuw jasje gestoken), zoals stedelijke seksualiteit (zoals gayborhoods of migratie van LGBT'ers naar de stad), politiek van seksualiteit (gay prides, LGBT-activisme), sekswerk of gezondheid en seksualiteit (bv. HIV/aids). Met 88 pagina's aan referenties blijft u niet verstoken van de nodige verdiepende leestips.

Wie wel al vertrouwd is met deze literatuur, blijft gelukkig ook niet op zijn honger zitten, want ook nieuwere thema's komen aan bod. Zo is er een volledige sectie gewijd aan digitale seksualiteit, waarin wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn dankzij nieuwe technologieën (internet, nieuwe media en mobiele apps) voor het vormen en beleven van seksualiteit. Dit thema is bovendien interessant omdat het de klassieke tweedeling tussen publieke en private ruimte in vraag stelt. Een ander innovatief

onderwerp is queer ecology. Deze toont hoe heteronormativiteit ook het discours over ecologie mede vorm geeft, zoals slogans die oproepen tot het verkleinen van uw ecologische voetafdruk voor de (klein)kinderen.

Dekoloniale geografie

Mijn favoriete sectie uit het boek is echter 'Decolonizing sexualities'. Ook geografie van seksualiteit en queer epistemologies hebben nog onvoldoende de eigen koloniale erfenis in de ogen gekeken. De mechanismen die een Angelsaksische hegemonie in stand houden worden blootgelegd: van het gebruik van Engels als dé taal om wetenschappelijk te communiceren tot de politieke economie van het publicatieproces, maar ook wie wordt beschouwd als producent van theorie versus wie enkel als een 'informant' figureert. Deze mechanismen hebben ertoe geleid dat concepten die specifiek zijn voor een Amerikaanse of bij uitbreiding Angelsaksische context worden toegepast in andere contexten. Ook de idee dat het Globale Noorden als progressiever kan worden beschouwd op vlak van seksualiteit en gelijkheidsagenda's wordt hierdoor in de hand gewerkt. Een gevolg hiervan is dat specifieke landen en steden bekeken worden vanuit de mate van vooruitgang richting deze zogenaamde universele waarden. Het

dekoloniseren van geografie van seksualiteit gaat dus verder dan enkel ruimte geven aan verhalen uit en over het Globale Zuiden: we moeten opnieuw conceptualiseren hoe we kennis produceren en wat als kennis telt. Daarnaast moet ook meer ruimte worden geboden aan alternatieve praktijken die weerstand bieden aan de Angelsaksische dominantie, en dat is exact wat deze sectie (en bij uitbreiding het hele boek) doet. Op zich is deze kritiek niet eigen aan onderzoek naar seksualiteit an sich, het geldt voor geografie als wetenschap in het algemeen. Het is evenwel opvallend omdat er binnen deze subdiscipline in het algemeen veel voeling is met structurele ongelijkheden en hoe die in de hand worden gewerkt door normatieve structuren en praktijken. Bovendien hebben postcolonial theory en queer theory elkaar sterk beïnvloed, mede door geografie van seksualiteit. Dat deze sectie zoveel expliciete aandacht krijgt moet dan ook worden verstaan als een statement van de editors, die op deze manier een duidelijk kritisch standpunt innemen en ook voortdurend proberen bewust te zijn van de eigen normatieve patronen in de productie van dit boek. Het boek gaat op die manier voorbij het louter pedagogische. Mary Thomas stelde ooit in een reactie op Phil Hubbard's 'Cities and Sexualities' dat een boek zonder discussies over misogynie het onmogelijk maakt om de verlangens van vrouwen en seksuele activiteiten in een theorie over machtsrelaties te plaatsen die verder gaat dan het individuele niveau. Dit is dan ook bij uitstek de sterkte van het boek: de kritische insteek van editors en auteurs laat toe om seks(ualiteit) positief te benaderen, maar ook om bijvoorbeeld homofobie, gender gerelateerd geweld, of dus koloniale kennisproductie te benoemen en aan te kaarten.

Het gaat om een vrij recente subdiscipline die nog volop ruime bekendheid aan het verwerven is

Deze kritische blik kan echter niet vermijden dat er toch een aantal lacunes in het boek zijn, lacunes die evenwel representatief zijn voor geografie van seksualiteit in het algemeen. Een eerste bedenking is dat het toch een beetje een ons-kent-ons-verhaal is geworden. Wie de literatuur wat volgt zal op een paar uitzonderingen na weinig nieuwe namen leren kennen. Wouter van Gent, stadsgeograaf aan de Universiteit van Amsterdam, noemde geografie van seksualiteit ooit een "kleine maar vergevorderde" subdiscipline, en dat blijkt ook uit dit boek. Dit is op zich geen kritiek, het is hooguit een vaststelling die aantoont dat het al bij al om een nog vrij recente subdiscipline gaat die nog volop ruime bekendheid aan het verwerven is en nog geen gemeengoed is geworden in iedere geografie-opleiding of -onderzoeksgroep. De editors zijn bovendien niet specifiek op zoek gegaan naar ontbrekende onderwerpen; men wilde juist een overzicht geven van wat er op dit moment bestaat aan onderzoek naar geografie van seksualiteit. Op die manier vormt dit boek eigenlijk het complement van het boek 'Queer Presences and Absences' (door Taylor en Addison), waarin men specifiek ruimte wilde bieden aan die verhalen die wetenschappelijk en maatschappelijk onder de radar blijven. In deze Routledge Research Companion zijn het echter de 'stiltes' die aantonen welke onderwerpen in het algemeen minder of niet aan bod komen. Zo krijgen biseksualiteit en asexualiteit vrijwel geen aandacht, en heteroseksuele mannen vinden zich enkel terug bij prostitutie of gender gerelateerd geweld.

Ook de positie van seksualiteit binnen de academische wereld blijft nog vaak gecontesteerd

Sexy geografie?

Maar het meeste van allemaal mis ik misschien nog wel seks zelf: het materiële, het vleselijke, het verlangende, het perverse, het sexy, het vuile, het opwindende van seks. Er zijn verschillende redenen waarom seks uit onze finale teksten wordt geweerd. Uiteraard heeft het intieme karakter van seks hier mee te maken, maar ook de positie van seksualiteit binnen de academische wereld blijft nog vaak gecontesteerd. Seks wordt toch nog vaak gezien als iets banaals, of van secundair wetenschappelijk en maatschappelijk belang. Ook wordt het geestelijke in de academische wereld vaak normatief beoordeeld ten koste van het lichamelijke. Het wordt dan ook makkelijker om daarom in abstracte theorieën over seksualiteit te spreken, eerder dan over het lichamelijke en alledaagse van seks zelf. Jon Binnie noemde het gebrek hieraan ooit eigen aan de preutsheid van de academische wereld, die nog steeds erotofobisch lijkt te zijn. Er zijn inderdaad voldoende verhalen bekend waarin al te 'expliciet' taalgebruik wordt gecensureerd door conferentieorganisatoren of redacties van tijdschriften. Zo werd de titel 'Fucking Geography' van David Bell ooit geweigerd voor publicatie. Dat we anno 2016 in deze Research Companion nog steeds weinig over het lichamelijke van seks lezen, is dan ook niet onlogisch, al is het zeker een spijtige zaak.

Laten deze kritieken u echter niet van de wijs brengen: dit boek is nu al hét naslagwerk voor geografie van seksualiteit. De kritische en genuanceerde analyse van de productie en disciplineren van seks(ualiteit), seksuele identiteiten en subculturen biedt een meerwaarde in de breedte en in de diepte aan de bestaande literatuur, zowel binnen als buiten geografie. Dat er niet echt over seks geschreven wordt, moet u er dan maar bij nemen.

Literatuurselectie

- Bell, D. (2007) *Fucking Geography, Again*. In: Browne, K., Lim, J. & Brown, G. (Ed.) *Geographies of Sexualities: Theory, Practices and Politics*. Ashgate: Farnham/Surrey.
- Binnie, J. (1997) *Coming out of Geography: towards a queer epistemology?* *Environment and Planning D: Society and Space* 15, nr. 2, pp. 223-237.
- Hubbard, P. (2012) *Cities and Sexualities*. Abingdon: Routledge.
- Taylor, Y. & Addison, M. (2013) *Queer Presences and Absences*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Thomas, M. (2013) *Review – Cities and Sexualities*. *Gender, Place and Culture: a Journal of Feminist Geography* 20, nr. 33, pp. 405-407.

VALERIE DE CRAENE (VALERIE.DECRAENE@KULEUVEN.BE) IS ASSISTENT IN SOCIALE GEOGRAFIE AAN DE AFDELING GEOGRAFIE EN TOERISME VAN KU LEUVEN EN IS TEVENS REDACTEUR VAN AGORA.